

Waarom wij van Charles de Foucauld houden

(Madeleine Delbrel in 'La joie de croire')

De aanzienlijke invloed in onze tijd van deze 'man van de woestijn' heeft veel hedendaagse roepingen doen ontluiken. De brede synthese waaruit zijn leven bestaat, verklaart waarom zo uiteenlopende wegen zich op hem hebben kunnen beroepen. Hijzelf brengt alleen al in zijn persoon zoveel contrasterende tegenstellingen samen!

Onweerstaanbare drang om voor God te staan in het gebed; mateloze zelfgave aan al wie op hem een beroep deed. Zuivere navolging van het leven van Christus in Palestina, zowel van zijn handelingen als van zijn daden; inlevende kennis van zijn omgeving. Hartstochtelijke liefde voor de heel nabije naaste; trouwe liefde van dag tot dag voor de hele mensheid. Tedere wedersamenstelling van het huisgezin van Nazareth rond de uitgestelde hostie; tochten langsheen de pistes in de Sahara om land en volk te verkennen. Hardnekkigheid en trouw tot in het heldhaftige toe aan een streng uitgetekende roeping; begrip voor en voorbereiding van de roeping van een ander. Toewijding aan handenarbeid, onvermoeibare intellectuele doorzetting. Niet aflatend verlangen naar een geestelijke familie; goddelijke roeping naar eenzaamheid met de martelaarsdood als ultieme bekroning.

Niet te verwonderen dat velen die zich vandaag de dag aan God willen geven, in welke vorm van zelfgave ook, op dat kruispunt van genade hun roeping herkennen en een model vinden in het leven van broeder Charles. Dat anderen maar uitspreken wat hen in het leven van broeder Charles aangesproken, geïnspireerd en gevormd heeft, wij willen hier heel eenvoudig enkele aspecten uit zijn leven belichten die ons althans geholpen hebben onze weg te vinden.

In puur zelfverlies.

'S'exhaler devant Dieu en pure perte de soi" (Bossuet): 'Zichzelf uitademen voor God in puur zelfverlies', zo parafraseert broeder Charles Bossuet. Heel zijn leven ademt een uitzonderlijke gratuiteit uit. God, die hij zijn God noemt, blijft steeds God en juist omdat Hij God is, ja vooral daarom houdt Charles van Hem. Charles de Foucauld is het type voorbeeld van theo-centrische (godgerichte) roepingen die de ziel onmiddellijk in Christus voor God winnen. Zulke mensen doen eigenlijk geen keuze meer. God vervult heel hun horizon. Het pure feit dat Hij bestaat, maakt dat Hij boven alles verkozen wordt.

'Van zodra ik geloofde dat er een God was, heb ik begrepen dat ik niets anders kon doen dan voor Hem te leven: mijn religieuze roeping dateert van hetzelfde ogenblik als toen mijn geloof begonnen is: God is zo groot, er is zo'n groot onderscheid tussen God en al wat niet-God is!'

Voor zulke mensen leidt de liefde van Jezus Christus hen naar de liefde voor al onze broeders, zoals voor anderen de roeping tot het apostolaat de weg opent naar een totale gave aan Christus.

Die gratuiteit ten opzichte van God vindt men terug in de gratuiteit ten opzichte van de naaste. Charles de Foucauld geeft elke dag zijn leven uit handen aan zijn naaste, en we weten met welke vrijgevigheid en gulle beschikbaarheid hij voor hem zijn leven wil geven – en dat inderdaad ook gegeven heeft – zonder ook maar een resultaat te verwachten; zijn totale mislukking brengt hem niet in de war, hij behoudt zijn diepe vrede ook wanneer hij die haast zijn hele leven in de woestijn doorbracht, als enig bilan, de weinig verzekerde bekering van een Afrikaan en van een oude vrouw, kan voorleggen. Hij bemint om te beminnen, omdat God liefde is, omdat God in hem is en omdat hij, door de zijnen tot het uiterste te beminnen, zijn Heer navolgt, zoveel als hem dat mogelijk is. Broeder Charles was een man van de aanbidding, en daarom een man van de eenzaamheid en de woestijn. Overal waar een mens gaat, al is het in de woestijn, moet hij zijn woestijn maken. Broeder Charles heeft werkelijk een nieuw licht geworpen op het eerste gebod van God aan de mensheid: 'Slechts één is de God die je zal aanbidden'.

Vaak werd het gebed met een ademhaling vergeleken. Doorheen de geschriften van Broeder Charles wordt duidelijk dat de aanbidding als het ware 'het gewicht' van de ziel is, die haar voor God plaatst in zijn menselijke houding. Het is deze houding van het schepsel tegenover zijn Schepper die wij naar mijn mening dringend moeten aannemen, des te dringender naarmate de wereld van vandaag op de mens teruggeplooid is, afgeleid dus van zijn eindbestemming. Het is echt onontbeerlijk dat velen van ons zich hieraan wijden, het is als het ware een behoefte van het mystieke lichaam.

Op dit ogenblik waarop de Heilige Geest zoveel roepingen wekt om op zoek te gaan naar al wie verloren zijn, waarop zoveel christenen, gedreven door de liefde van Christus om 'alles voor allen' te worden (de zonde uitgezonderd), hartstochtelijk uitkijken naar al wie ontredderd zijn en om hen nabij te zijn tot op de uiterste grens van hun verlorenheid, op dit ogenblik dus zijn er precies ook mensen nodig die naar God gekeerd staan: in het hart van de massa hebben wij mensen van de aanbidding nodig, mensen die zo overtuigd zijn van hun eigen onvervangbare taak dat ze, ook zonder enige actie of inzet bij hun gelijken, diep van binnen weten dat ze aan hun kernroeping beantwoorden wanneer zij in de woestijnen van onze tijd, in de metros en op straten en pleinen, in onze huizen en onze boerderijen voortdurend tot God zeggen 'Gij zijt degene die Gij zijt en wij, wij zijn eigenlijk degenen die niet zijn'. Onze tijd heeft zulke offers nodig, te midden van mensen die het niet eens weten; er zijn stemmen nodig die 'in de woestijn roepen' wat voortdurend terugkomt in de geschriften van Broeder Charles en waarop zijn leven ook gericht was: 'wij danken U omwille van uw grote heerlijkheid', 'in puur zelfverlies'!

De universele broeder

Broeder Charles lijkt zijn wortels te hebben op het kruispunt van de liefde. Hij weigert geen enkele uiting van liefde en heeft in zijn leven deze twee uitersten van de liefde samengebracht: de liefde voor de nabije naaste en voor de hele wereld.

'Een zachte, tedere broeder zijn', zegt hij dikwijls. Dit woord 'teder' komt voortdurend terug, beladen met een diepmenselijke bekommernis; een 'redder' worden zegt hij ook, en dit woord drukt met al zijn kracht de verlossing uit.

Weloverwogen beleeft hij een familieverband met elk menselijk wezen dat hij ontmoet. En dit familieleven zal het onmiskenbaar teken zijn van een ander familieleven dat hij aanhoudend uitdiept en beleeft, dag en nacht, met al de mensen van deze aarde.

Dit dubbel familieleven leiden betekent dat zijn kloosterlijke omheining slechts uit enkele stenen zal bestaan die los op het zand zijn aangebracht; het zal hem ertoe brengen veel te luisteren en weinig te spreken; het doet hem zijn portie eten delen zoals hij ook een breides zal geven; het doet hem een Toereg mee naar Frankrijk nemen en het voert hem tot diep in Tamanrasset; hij zal daardoor lokale gedichten proberen te verzamelen en zorg dragen voor mensen; hij zal daardoor alleen leven midden de Moslims en ook sterven door de hand van een van hen. Dit dubbel familieleven zal hem ertoe brengen aan ieder te geven wat hij nodig heeft omdat Jezus zelf iemand is die voortdurend geeft en omdat broeder Charles met Jezus en zoals hem wil doen. Daardoor zal hij ook geen programma hebben waarop uitgestippeld is wat mag en niet mag gedaan worden. Zo zal hij voor iedereen kunnen zijn wat zijn 'tedere broeder' zou zijn. Het zal hem ook in elke zondaar een 'dwaze broeder' doen ontdekken aan wie hij de warme liefde van zijn hart zal toedragen. En dat alles in een niet berekende edelmoedigheid voor al die mensen die hem omringen, zonder zich door hen te laten inpakken. Vanuit de overtuiging dat doorheen hen de liefde zich baan breekt en tot volle ontplooiing zal komen, en zo de weg van de genade voorbereidt.

'Heer, maak dat alle mensen in de hemel geraken': dat is het eerste gebed dat hij aan de catechumenen wil leren die hij nooit zal hebben. Alle gebeden, alle opgelegde boetedoeningen van de Kleine Broeders van het Heilig Hart zijn voor bedoeld voor de intenties van de Pauselijke Hoogheid, dus op de hele wereld bedacht.

Wij hebben van broeder Charles geleerd, indien wij ons aan de hele wereld willen geven, dat wij met alle bindingen moeten leren breken om zo naar het diepe te varen; maar ook dat dat 'diepe' helemaal niet begrensd hoeft te worden door de muren van een klooster. Dat 'diepe' kan zich bevinden binnen een afsluiting van droge stenen op los zand geplaatst, het kan zich in een Afrikaanse woonwagen bevinden, in een van onze huizen, in onze werkplaatsen, op een trap die wij bestijgen, in een

autobus die wij nemen; die ruimte vinden wij wanneer wij het 'begrensd' aanvaarden, de aanhoudende begrenzing van de liefde tot de nabije naaste. Aan iedereen die ons benadert, de totaliteit van onze volmaakte liefde geven, zich door deze aanhoudende en ingrijpende afhankelijkheid laten binden, de Bergrede om zo te zeggen op een natuurlijke wijze beleven, dat is de poort die uitgeeft op het diepe, op het ruime, de enge poort die uitgeeft op de universele liefde.

Hij leerde ons volmaakt tevreden te zijn op een kruispunt van het leven geplaatst te worden, bereid om ieder die langskomt lief te hebben, en door hem alwie in deze wereld lijdt en verloren is, in duisternis rondwaalt. Hij leerde ons dat in deze schitterende gratuiteit een soevereine vruchtbaarheid schuilgaat; dat de beste manier om iemand ergens op aarde te redden hierin bestaat dat wij leren liefhebben, telkens opnieuw, tegen beter weten in, ook als wij niet zien wat wij doen.

Het hart met het kruis getekend

Het door een kruis getekend hart leerde ons dat deze totale liefde slechts mogelijk is ten koste van alles wat negatief lijkt, van alles wat haar tegengestelde lijkt te zijn.: armoede, gehoorzaamheid, zuiverheid, nederigheid ... al dat negatieve dat ons 'vrijmaakt voor de liefde'. Ten koste ook van wat men eerder negatief noemt en dat eigenlijk positief is, het beste zelfs, het kruis namelijk, die vrijwillige deelname aan het lijden van de Heer, wat dat lijden ook mag zijn: naar lichaam of naar geest, leed of vernedering of, met de woorden van broeder Charles, vrijwillige verwerping. In dat opzicht leert het hart door het kruis getekend, ons ook dat alle redenen van de rede niet veel waard zijn vergeleken bij de redenen van het hart.

Dat kruis is werkelijk de kern van zijn hart, de as waarrond zijn universele liefde vorm zal krijgen. De boodschap die wij van hem kregen is juist de noodzaak van die as. Daarzonder zal onze liefde aan voortdurende bloedarmoede lijden, onaf blijven, verminkt zelfs. Elke liefde die in zichzelf het kruis niet draagt zal voortdurend op andere kruisen botsen, die liefde zal strompelen, voortkruipen... Maar indien zij op het kruis geënt is, heeft zij reeds op voorhand elke hindernis overwonnen.

'Jezus-Caritas' staat boven en onder dit hart en dit kruis geschreven. Ja, liefde zonder het lijden blijft onze liefde; de verlossende liefde, de liefde van Jezus is een liefde die lijdt en juist door het lijden verlossend wordt, doorheen daden van zichtbare goedheid. Een hart door het kruis getekend, is een hart dat verder gaat dan het lijden dat vanzelf komt, verder dan het lijden dat uit armoede voortkomt, of uit nederigheid of gehoorzaamheid. Het is een hart dat om zo te zeggen het lijden wil.

'Wanneer men kan lijden en liefhebben, dan kan men veel, het meeste van wat men in deze wereld kan'. Dit zijn woorden van broeder Charles, hij schreef ze neer op 1 december 1916, op de dag van zijn dood. Zij zijn

een antwoord op wat vandaag de dag nog spreekt van het schandaal van het kruis en zich schaamt om een christendom waar lijden en minachting een noodzakelijke weg zijn.

Het evangelie uitschreeuwen met heel zijn leven

'Vraag je in alle omstandigheden af : wat zou onze Heer gedaan hebben? En doe het. Dat is je enige leefregel, maar die is dan ook absoluut'. In volle 20^e eeuw is broeder Charles een werkelijke tijdgenoot van Jezus van Nazaret. Hij volgt hem in een elementaire en nauwgezette imitatie. Hij contempleert hem door uitdrukkelijk te midden van de apostelen plaats te nemen 'tussen de heilige Maagd en Maria Magdalena'. Hij wil een vertrouweling worden van de Meester, hij mengt zich in hun leven, hij is een en al oor voor de onderrichtingen van de Heer, analyseert heel nauwkeurig al zijn uitspraken om tot op het kleinste punt gehoorzaam te zijn. Deze nooit voldane navolging zal hem uiteindelijk tot het priesterschap voeren.

Door naar hem, naar broeder Charles te kijken leren wij die kinderlijke gehoorzaamheid aan de evangelische boodschap, die vertrouwvolle gehoorzaamheid die om geen uitleg vraagt, die gehoorzaamt, niet omwille van wat gevraagd wordt maar omwille van degene die vraagt. In zijn zichtbaar apostolaat is het evangelie voor hem alles. Aan zijn broeders geeft hij een uitgave in beelden van dit Evangelie, vanuit de overtuiging dat deze beelden uit het leven de beste weg zijn voor de genade. Als wij ontdekken hoezeer hij elke regel uit het 'goede nieuws' in zijn eigen leven incarneert, dan begrijpen wij wat de mensen eigenlijk nodig hebben: nl. lezen en kijken tegelijkertijd. De apostelen predikten en beleefden hun boodschap, heel hun boodschap: de zaligspreking over de armoede evenzeer als al het overige. Komt ons gebrek aan aantekelijkheid niet juist hieruit voort dat wij een te grote scheiding maken tussen predicatie en het leven, tussen het woord en het voorbeeld?

Zijn evangelisch leven ademt ook heel de kracht uit van de eenvoud. Het toont ons ook hoe het mogelijk is om vanuit een menselijke en christelijke geest, met ieder die wij ontmoeten op gelijke voet te staan. Broeder Charles heeft voor ons de broederlijke figuur van Jezus in Palestina tot leven geroepen, die op alle wegen die hij ging, zowel arbeiders als geleerden, Joden en vreemden, zieken en kinderen in zijn hart heeft gesloten; hij deed het met zoveel eenvoud dat hij door iedereen verstaan werd. Van broeder Charles leren wij dat elke apostel in zijn apostolaat noodzakelijkerwijze thuis moet komen in het milieu dat hij wil evangeliseren en om zo te zeggen ermee moet "trouwen". Maar hij leert ook dat er een ander apostolaat is waar totale vereenvoudiging van heel het wezen gevraagd wordt, een loslaten van al het verworvene, van het sociale 'ik', een duizelingwekkende armoede. Door dit soort evangelische of apostolische armoede worden wij helemaal

soepel om gelijk wie van onze broeders op welke weg dan ook te ontmoeten, zonder enige ingeboren of verworven bagage die ons zou hinderen om op hem toe te snellen. Naast het gespecialiseerde apostolaat stelt hij de vraag van het 'alles voor allen'.

In het hart van de woestijn, ondergedompeld tussen de moslimbevolking werd hij de vriend van elke voorbijganger, elke soldaat, geleerde of dokter; hij kon de ander zo diep en nabij benaderen dat hij ons vandaag de dag helpt om uit te stijgen boven de sociale indelingen en groepen van mensen die wij maken. Zo kunnen wij voor allen 'leesbaar' zijn en worden wij zelf een universele boodschap.

De laatste plaats

'Christus heeft zozeer de laatste plaats ingenomen dat niemand hem die ooit heeft kunnen afnemen'.

Met deze woorden van abbé Huvelin die onaantastbaar in Charles'ziel gemerkt staan, eindigen wij deze bezinning.

Hij heeft met heel zijn wezen begrepen – en hij helpt ons ook hierin – dat de ware intimiteit met Christus bestaat als wij hem vervoegen, bij de plaats die de zijne is, en dat is de "laatste plaats".

Hij heeft ons geholpen het geloof te verliezen in eigen prestige en geloof te hechten aan onze eigen wegcijfering. Hij heeft onze visie op getuigenis gezuiverd van alles wat zij kon inhouden aan 'reclame of publiciteit' zoals ooit een priester uitdrukte die wist waarover het ging. Hij heeft ons geleerd dat er niet alleen mensen nodig zijn die de tijdelijke zaken in handen moeten nemen en weldoende verantwoordelijkheid op zich moeten opnemen, maar ook mensen die zich geroepen weten om met de Christus te verdwijnen op de laatste plaats, gewoon om die laatste plaats met hem te kunnen delen.

Bij het begin van zijn boekje '*le modèle unique*' heeft broeder Charles het beeld van het Heilig Aanschijn geplaatst: de Christus van de beledigingen, van de verlatenheid en de mislukking, het toppunt van spot, de allerlaatste plaats.

Sicut Deus delexit nos (zó heeft God bemind) staat klaar en duidelijk geschreven.

'Zo wil God dat wij hem liefhebben' is het antwoord dat Charles van Jezus met heel zijn leven geeft.